अनुसूची २

(दफा ४ तथा अनसूची-१ को भाग-२ सँग सम्बन्धित)

चन्द्रपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्डः ७	संख्याः ४	मितिः २०८०/०२/२७

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०८०/०२/२५
प्रमाणीकरण मितिः २०८०/०२/२६
राजपत्रमा प्रकाशित मितिः २०८०/०२/२७

भाग-२

चन्द्रपुर नगरपालिका

संघीय सहकारी ऐन २०७४ को दफा १४९ तथा चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७९ को दफा १०६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी चन्द्रपुर नगरपालिकाले देहायका नियमहरु बनाएको छ ।

परिच्छेद-१
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः- (१) यी नियमहरुको नाम "चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी नियमावली, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली चन्द्रपुर नगरपालिकाको स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मितिबाट प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषाः- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो नियमावलीमा,

(क) “संघीय सहकारी कानून” भन्नाले संघीय सहकारी ऐन, २०७४ सम्झनुपर्छ, सहकारी नियमावली २०७५ तथा सो अन्तर्गत जारी भएका कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड तथा निर्देशन समेतलाई बुझाउँदछ ।

(ख) “प्रदेश सहकारी कानून” भन्नाले मधेश प्रदेशले जारी गरेको सहकारी ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड तथा निर्देशन समेतलाई बुझाउँदछ ।

(ग) “स्थानीय सहकारी कानून” भन्नाले ‘चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐन २०७९ तथा त्यस अन्तर्गत बनेका अन्य कानून, जारी भएका कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड तथा निर्देशन समेतलाई बुझाउँदछ ।

(घ) “व्यवस्थापक” भन्नाले संस्थाको व्यवस्थापक, महाप्रबन्धक, निर्देशक, कार्यकारी निर्देशक र प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समेतलाई जनाउँदछ ।

(ङ) “प्रदेश मन्त्रालय” भन्नाले सहकारी सम्बन्धी विषय हेर्ने मधेश प्रदेश सरकारको मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।

(च) “रजिष्ट्रार” भन्नाले संघीय सहकारी ऐन बमोजिमको रजिष्ट्रार सम्झनुपर्दछ र सो शब्दले प्रादेशिक सहकारी ऐन बमोजिमको दर्ता अधिकारी एवम् स्थानीय सहकारी ऐनको दफा ९२ मा व्यवस्था गरिएको सहकारी संस्था दर्ता गर्ने अधिकारप्राप्त चन्द्रपुर नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्दछ ।

(छ) “सहकारी शाखा” भन्नाले चन्द्रपुर नगरकार्यपालिकाको सहकारी शाखा सम्झनु पर्दछ ।

(ज) “संस्थागत पूँजी” भन्नाले संस्थाको पछिल्लो आर्थिक वर्षको जगेडा कोष र घाटा पूर्ति कोषको रकमलाई सम्झनुपर्दछ ।

(झ) “ऋण” भन्नाले चल अचल सम्पत्ति, धितो, बन्धक वा अन्य आवश्यक सुरक्षण वा जमानत लिई वा नलिई सहकारी संस्थाले सदस्यलाई दिएको ऋणको साँवा, ब्याज र हर्जाना रकम समेत सम्झनुपर्छ । सो पदावलीले चलनचल्तीको कर्जा शब्दलाई पनि बुझाउँदछ ।

(ञ) “कर्जा सूचना केन्द्र” भन्नाले संघीय सहकारी ऐनको दफा ८१ र संघीय सहकारी नियमावलीको नियम ३७ बमोजिम स्थापित सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र सम्झनुपर्छ ।

(ट) “परियोजना” भन्नाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, चन्द्रपुरनगरपालिका र सरकारी तथा गैर सरकारी संघ वा संस्थाहरु सँग निश्चित समय तोकेर वा बहुबर्षिय रुपमा सञ्चालन गर्ने योजना, आयोजना र परियोजना लगायतका विभिन्न कार्यक्रमहरु समेतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “सहकारी प्रवर्धन तथा व्यवस्थापन समिति” भन्नाले चन्द्रपुर नगरपालिकाको नियमनमा रहेका सहकारी संस्थाहरुको प्रवर्द्धन र दिगो विकास तथा समन्वय स्थापित गर्न तोकिएबमोजिम गठन गरिएको सञ्जाल सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद–२
संस्था गठन, दर्ता तथा सञ्चालन

३. **संस्था दर्ता दरखास्तको ढाँचा र पेश गर्नुपर्ने विवरण** : (१) चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐनको दफा ५ को उपदफा १ बमोजिम दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष संस्था दर्ता गर्नका लागि अनुसूची १ को ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम संस्था दर्ता गर्नका लागि दरखास्त दिँदा ऐनको दफा ५ को उपदफा २ को खण्ड (ख) बमोजिमको प्रतिवेदन अनुसूची-२ को ढाँचामा र खण्ड (ग) बमोजिमको विवरण अनुसुची-३ को ढाँचामा दरखास्तसाथ संलग्न गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम संस्था दर्ताका लागि दरखास्त दिँदा ऐनको दफा ५ को उपदफा २ मा उल्लिखित कागजातका अतिरिक्त देहायका विवरण समेत संलग्न गर्नुपर्नेछ :-

(क) प्रारम्भिक भेलाको निर्णयहरु,

(ख) अनुसूची-४ को ढाँचामा व्यावसायिक कार्ययोजना ढाँचा

(ग) अनुसूची-५ को ढाँचामा सदस्यहरुबाट शेयर पूँजी तथा प्रवेश शुल्क बापत सदस्यहरुबाट संकलित रकम बैंक वा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम 'क' वर्गको इजाजत प्राप्त बैंकमा खाता खोली जम्मा गरेको भौचर,

(घ) अनुसूची-६ को ढाँचामा तदर्थ सञ्चालक समितिका सदस्यहरुको विवरण,

(ङ) अनुसूची-७ को ढाँचामा स्व-घोषणा पत्र,

(च) अनुसूची-८ को ढाँचामा अधिकार प्रत्यायोजन पत्र,

(छ) आवेदकहरुले स्थानीय सहकारी शाखाले तोके बमोजिम कम्तिमा एक दिवसीय पूर्व-सहकारी शिक्षा प्राप्त गरेको प्रमाण पत्र,

(ज) आवेदकहरुको नेपाली नागरिकता प्रमाण-पत्र वा राष्ट्रिय परिचयपत्रको प्रतिलिपि,

(झ) पेशागत संगठनको आधारमा दर्ता हुने संस्थाको हकमा त्यस्तो पेशागत संगठनका आवद्धताको परिचयपत्रको प्रतिलिपि,

(ञ) संस्थाको कार्यक्षेत्रभित्र बसोबास गरेको पुष्ट्याई हुने प्रमाण,

(ट) आवेदकहरु प्रत्येकले संस्थाको कार्ययोजना बमोजिम सेवा उपयोग गर्ने आधार

४. एक दिवसीय पूर्व सहकारी शिक्षा तालिम प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालको प्राविधिक सहयोग लिन सक्नेछ ।

४. **बचत तथा ऋण सहकारी संस्था दर्ताको मापदण्ड** :

चन्द्रपुरनगरपालिका क्षेत्रमा बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्था गठन गर्दा कम्तिमा एक सय जना नेपाली नागरिकहरुको सहभागिता हुनुपर्नेछ ।

(१) चन्द्रपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका प्रत्येक दुई हजार जनसंख्यामा एउटा संस्थामा नबढ्ने गरी बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्था दर्ता गरिनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम संस्थाको संख्या निर्धारण गर्दा चन्द्रपुर नगरपालिकाभित्र कार्यक्षेत्र सीमित भएका छिमेक वा बसोबासको साझा बन्धनमा दर्ता गरिएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोवार गर्ने संस्थाहरुको मात्र आधार लिईनेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको मापदण्डभन्दा बढी भएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोवार गर्ने संस्थाहरु तीन बर्षभित्र नियम ३६ बमोजिम एकीकरण भईसक्नु पर्नेछ ।

५. बिशिष्टीकृत सहकारी संघको गठनको शर्त तथा सो को सञ्चालनः

(१) चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐन २०७९ को दफा ७ अनुसार बिशिष्टीकृत सहकारी संघको गठन गर्दा देहायका शर्त बन्देजहरु पूरा भएको हुनुपर्नेछः

(क) आवेदक संस्थाहरुको संयुक्त सेयर पुँजी कम्तिमा २ करोड रुपैयाँ हुनुपर्ने,

(ख) आवेदक संस्थाहरुको संयुक्त संस्थागत पुँजी कम्तिमा तीन करोड हुनुपर्ने,

(ग) आवेदक संस्थाहरुको खरिद गरेको संघको सेयर पुँजी कम्तिमा १ करोड रुपैयाँ हुनुपर्ने,

(घ) आवेदक संस्थाहरु घाटामा गएको हुन नहुने ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आवेदक संस्थाले खरिद गर्ने सेयरको रकम संस्थाको प्राथमिक पुँजी कोष र बचतको अनुपात कम्तिमा एक बराबर पन्ध्र कायम गरी जगेडा कोष र सेयर पुँजीबाट मात्र खरिद गर्नुपर्ने ।

(३) विशिष्टीकृत सहकारी संघको सञ्चालन प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) जुन उद्देश्यका लागि सो सहकारी संघ गठन भएको हो सोही कार्य मात्र गर्नुपर्ने,

(ख) बिशिष्टीकृत सहकारी संघको कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्नुपूर्व प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति, स्वीकृति वा इजाजत लिनुपर्ने भए लिएर मात्र सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

(४) बिशिष्टीकृत सहकारी संघ गठन गर्दा स्वरोजगारी तथा मूल्य श्रृङ्खलामा योगदान पुऱ्याउने गरी वस्तुको सञ्चय, प्रशोधन, बजारीकरण र निर्यातमूलक कार्यविशेषका आधारमा समेत गठन गर्न सकिनेछ ।

६. **दर्ताको प्राथमिकता** : संस्था दर्ताका लागि एकै प्रकृति र नामका एकभन्दा बढी संस्था दर्ताका लागि निवेदन परेमा रीतपूर्वक दर्ता भएको पहिलो निवेदनलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

७. **दर्ताको प्रमाणपत्र** : (१) ऐनको दफा ६ बमोजिम दर्ता भएका संस्थालाई दर्ता गर्ने अधिकार प्राप्त दर्ता अधिकारीले अनुसुची-९ को ढाँचामा दर्ता प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(२) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि चन्द्रपुरनगरपालिकामा मात्र कार्यक्षेत्र भएको सहकारी संस्थाहरु यस नगरपालिकाभित्र दर्ता गरिनेछ । यसरी दर्ता गर्दा नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालको सिफारिश अनिवार्य पेश गर्नुपर्नेछ । यसका अतिरिक्त अन्य स्थानीय तहमा समेत कार्यक्षेत्र रहेका सहकारी संस्थाहरुले प्रादेशिक ऐन तथा संघीय ऐन बमोजिम प्रदेश तथा संघमा दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

७. **सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र** : (१) ऐनको दफा १० को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम बचत तथा ऋण बाहेकको विषयगत सहकारीले कार्यक्षेत्र भित्रका सदस्यको सीप, पेशा र प्रकृति समेतबाट फराकिलो क्षेत्र आवश्यक पर्ने देखिएमा बढीमा २ वटा वडासम्म हुनेछ । बचत तथा ऋण सहकारीको हकमा भने नयाँ संस्था दर्ता गर्दा एउटा वडासम्म कार्यक्षेत्र रहेनछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रस्तावित कार्यक्षेत्रको कुनै वडामा संस्थाको आवेदकहरुको बसोबास नभएको भए त्यस्तो वडा कार्यक्षेत्रमा समावेश गरिनेछैन ।

(३) ऐनको दफा ९ को उपदफा (२) बमोजिम कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा देहायका विशेष व्यावसायिक आवश्यकताको आधार लिनुपर्नेछ :-

(क) उत्पादन तथा सेवाको संकलन, सञ्चय, प्रशोधन सुविधाका दृष्टिले न्युनतम आयतन (भोल्युम) कायम गर्न आवश्यक भएको

(ख) निश्चित भौगोलिक क्षेत्रसम्म उत्पादन वा सेवा क्षेत्र कायम भएको,

(ग) सिँचाई सुविधा, प्राविधिक रेखदेख, रोगव्याधि नियन्त्रणका दृष्टिले उपयुक्त एकाई कायम गर्नुपर्ने भएको,

(घ) सेवाको माग, प्रति इकाई लागत, सञ्चालन खर्च, व्यवस्थापकीय रेखदेख, स्थिर सम्पत्तिको उपयोग समेतबाट कार्यक्षेत्र विस्तार आवश्यक भएको, तर संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्रमा सदस्यता एवं व्यावसायिक सेवा विस्तारको मनासिब स्तर हासिल नभएसम्म त्यस्तो संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तार गर्नु हुँदैन ।

(४) ऐन तथा नियमावली बमोजिम संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा देहायको प्रक्रिया पूरा गर्नु पर्नेछः-

(क) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाको सदस्यता एवं सेवा विस्तारको लेखाजोखा गरिएको,

(ख) थप गरिने कार्यक्षेत्रमा संस्थाको सेवा माग भएको,

(ग) ऐनको दफा २२ को उपदफा (१) बमोजिम विपरीत दोहोरो सदस्यता हुने अवस्था नरहेको सुनिश्चित गरिएको,

(घ) विनियम संशोधन प्रक्रिया पूरा भएको ।

(५) ऐन प्रारम्भ हुँदाको बखत सञ्चालनमा रहेका संस्थाहरुको कार्यक्षेत्र कायम गर्ने प्रायोजनको लागि त्यस्ता संस्थाहरुले पेश गर्ने कार्य सञ्चालन प्रतिवेदनमा ऐनको दफा ९ को उपदफा (५) मा उल्लिखित विवरणहरुको अतिरिक्त देहायका विवरण समेत संलग्न गर्नु पर्नेछ :-

(क) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाको शाखा कार्यालय, सेवा केन्द्र वा सम्पर्क केन्द्र अनुसारको सञ्चालन खर्च, कारोवार र नाफा नोक्सानको विवरण,

(ख) मौजुदा कार्यक्षेत्रको वडागत नाम, थर, ठेगाना, शेयर र बचतको विवरण,

(ग) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाले सञ्चालन गरेको उद्योग, लगानी र व्यावसायिक सेवा सुविधाहरुको वडागत विवरण

(६) ऐनको दफा १० को उपदफा (५) को खण्ड (क) बमोजिम सहकारी संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्रभित्रको वडा झिकि कार्यक्षेत्र घटाउने निर्देशन दिँदा झिकिने कार्य क्षेत्रभरिको गरी जम्मा सदस्य संख्याको पन्ध्र प्रतिशतभन्दा कम सदस्य संख्या भएको हुनु पर्नेछ ।

(७) ऐनको दफा १० को उपदफा (५)र (६) को खण्ड (ख) बमोजिम सहकारी संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्रभित्रको झिकि कार्यक्षेत्र घटाउने निर्देशन दिँदा झिकिने कार्यक्षेत्रभरिको गरी पाँच करोड रुपैयाँ वा जम्मा कारोवारको पन्ध्र प्रतिशतमा जुन घटि हुन्छ सोभन्दा कम व्यावसायिक सेवा सञ्चालन भएको देखिएको हुनु पर्नेछ ।

स्पष्टिकरण : यस उपनियमको प्रयोजनका लागि “कारोबार” भन्नाले संस्थाले सञ्चालन गरेको व्यावसायिक क्रियाकलापहरुमा पछिल्लो आर्थिक बर्षको सदस्यतर्फको खरिद वा विक्री कारोवारको जोड सम्झनु पर्छ ।

८. **संस्थाको वर्गीकरण** : चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐन २०७९ को दफा १२ को प्रयोजनका लागि विषयगत आधारमा सहकारी संस्थाको वर्गीकरण देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) उत्पादक संस्था : कृषि, दुग्ध, चिया, कफी, उखु, जुनार, सुपारी, जडिबुटी, बीउबिजन, मौरीपालन, फलफूल, तरकारी र माछापालन विशेषका विषयगत र अगुवाबाली एवम् उत्पादनको योजना समेतका आधारमा अन्य उत्पादनमूलक संस्था ।

(ख) उपभोक्ता संस्था : उपभोक्ता, भण्डार, विद्युत, सञ्चार र स्वास्थ्य विशेषका विषयगत र प्राथामिक आवश्यकता एवम् सेवाको योजना समेतका आधारमा अन्य उपभोग्य संस्था ।

(ग) वित्तीय संस्थाः बचत तथा ऋणको मात्र कारोबार गर्ने संस्था ।

(घ) श्रमिक संस्था : हस्तकला, खाद्य परिकार, गैरखाद्य औद्योगिक उत्पादन, भोजनालय र श्रम करार विशेषका विषयगत र सीप वा श्रमको विशेषता एवम् स्वरोजगारीको योजना लगायत अन्य श्रममा आधारित संस्था ।

(ङ) बहुउदेश्यीय संस्थाः उत्पादन, उपभोग र श्रम वा सीपमा आधारित स्वरोजगारीका सेवासमेत सञ्चालन गर्ने बहुउदेश्यीय संस्था ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (क), (ख) र (ग) मा उल्लिखित विषयमा विशिष्टीकरण, आम प्रचलन र अभ्यासको विकासक्रम समेतको आधारमा चन्द्रपुर नगरपालिकाले राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी थप विषय तोक्न सक्नेछ ।

९. **विषय परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) कुनै सहकारी संस्थाका सदस्यहरुले आफ्नो व्यावसायिक आवश्यकताको आधारमा दर्ता हुँदाको बखतको विषय परिवर्तन गर्न चाहेमा साधारण सभामा कायम रहेको कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट निर्णय गराई सोही बमोजिम संस्थाको विनियममा समेत संशोधन गरी सो को स्वीकृतिका लागि अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम विषय परिवर्तनका लागि विनियम संशोधन गर्दा प्रचलित ऐन तथा यस नियमावलीको अधिनमा रही चन्द्रपुर नगरपालिकाबाट तोकिएको कार्यविधि पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम कुनै निवेदन प्राप्त भएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी संशोधन गरिएको विनियम स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

१०. **कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालनका आधार** : (१) ऐनको दफा १३ को उपदफा (५) बमोजिम एकै वा फरक प्रकृतिका दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाले अन्तर सहकारी सहयोगको भावनाले संयुक्त वा साझेदारीमा आफ्नो उत्पादन वा सेवाको बजारीकरणका लागि देहाय बमोजिमको आधारमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्न सक्नेछन् :-

(क) सम्बन्धित संस्थाका सदस्यहरुको आवश्यकतामा आधारित उत्पादनको मूल्य शृङ्खला, विकास, बजार पहुँच वा निर्यात प्रबन्धको प्रयोजन हुनुपर्ने,

(ख) प्रस्तावित कारोवार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजनाको स्वामित्व, स्रोत परिचालन, सञ्चालन विधि, सदस्यहरुको लोकतान्त्रिक नियन्त्रण प्रणाली, प्रतिफल वितरण लगायत व्यावसायिक प्रस्तावनाको विस्तृत रुपरेखा तयार गरिएको हुनुपर्ने,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिमको प्रस्तावना, सम्बद्ध संस्थाहरु प्रत्येकको साधारण सभाको कायम रहेको कूल सदस्य संख्याको बहुमतबाट पारित भएको हुनुपर्ने,

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम पारित प्रस्तावना संयुक्त रुपमा वा साझेदारीमा कार्यन्वयन गर्ने सम्बन्धमा सम्बद्ध संस्थाहरुबीच कम्तिमा पाँच बर्षको करार बन्दोबस्त भएको हुनुपर्ने,

(ङ) प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी कारोवार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सम्भाव्यता अध्ययनबाट सम्भाव्य देखिनुपर्ने,

(च) प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायमा प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी व्यवसाय दर्ता गर्नुपर्ने भए दर्ता गरिएको हुनुपर्ने,

(छ) प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी व्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि प्रचलित कानून बमोजिम कुनै निकायबाट अनुमतिपत्र, स्वीकृती वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने भए लिएको हुनुपर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको कार्य सम्पन्न गरी सम्बन्धित संस्थाले तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण कागजात संलग्न राखी दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर दर्ता गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले पन्ध्र दिनभित्र आवश्यक जाँचबुझ गरी संयुक्त वा साझेदारीमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्ने जानकारी दिनेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम अनुमति दिएको जानकारीको दर्ता गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले छुट्टै अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(५) यस नियम बमोजिम अनुमति पाएको संयुक्त वा साझेदारीमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्ने संस्थाले नियमित रुपमा प्रगति विवरण र बार्षिक लेखापरिक्षण प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ । यससम्बन्धी अन्य व्यवस्था नगरसभाबाट स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

११. **सहकारी संस्थाको विनियम :** (१)सहकारी संस्थाको विनियम बनाउँदा अनुसूची-१ मा उल्लिखित विषयहरु समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) बचत तथा ऋणको विषयगत संस्था बाहेक उत्पादक संस्था, सेवामूलक संस्था, बहुउद्देश्यीय संस्था र श्रमिक संस्थाले आफ्नो विनियममा बचत तथा ऋणको कारोबारलाई मुख्य उद्देश्यमा समावेश गर्न हुँदैन ।

(३) सहकारी संस्थाको प्रकृतिका आधारमा दर्ता गर्ने अधिकारीले थप विषयहरु विनियममा समावेश गरी तोक्न सक्नेछ ।

(४) संस्थाको विनियम संशोधन गर्दा साधारण सभामा कायम रहेको कुल सदस्य संख्याको बहुमतबाट निर्णय गराई सोही बमोजिम संस्थाको विनियम संशोधनका लागि दर्ता अधिकारीसमक्ष निवेदन दिनुपर्ने छ ।

(५) दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष विनियम स्वीकृतिको लागि वा संशोधनको लागि पेश गर्दा हरेक पृष्ठको पुछारमा तदर्थ सञ्चालक समितिका सबै पदाधिकारीहरुले दस्तखत गरी प्रमाणित गर्नुपर्नेछ ।

(६) उपनियम (४) बमोजिम संशोधनका लागि आएको विनियम दर्ता अधिकारीले नियमअनुसार स्वीकृत गर्नुपर्नेछ । कुनै कारणवश अस्वीकृत भएमा कारणसहित सो को जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई लिखित रुपमा गराउनुपर्नेछ ।

परिच्छेद – ३

सदस्यता

१२. **संस्थाको सदस्यता** : ऐनको दफा २१ को उपदफा (१) बमोजिम संस्थाको सदस्यता लिँदा देहायको प्रक्रिया पुरा गर्नु पर्नेछ :-

(क) सम्बन्धित संस्थाको विनियममा उल्लिखित आधार र प्रक्रिया पूरा भएको ।

१३. **सदस्यताको समाप्ति** : (१) ऐनको दफा २४ को उपदफा (१) को खण्ड (ख), (ग) र (घ) बमोजिम कुनै सहकारी संस्थाले सदस्यलाई उसको इच्छाविपरित हटाउनुपर्दा देहायको व्यवस्था पूरा भएको हुनु पर्नेछ :-

(क) सम्बन्धित सदस्यता समाप्तिको आधारसहितको जानकारी संस्थामा प्राप्त भएको वा संस्थाको अभिलेखबाट देखिएको हुनुपर्ने,

(ख) सम्बन्धित सदस्यको सदस्यता समाप्तिका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिले उपसमिति गठन गरी छानबिनको प्रतिवेदन लिएको हुनुपर्ने,

(ग) सदस्यता समाप्ति गरिने सम्बन्धित सदस्यलाई खण्ड (ख) बमोजिमको उपसमितिले आफ्नो सफाई पेश गर्न मनासिब माफिकको मौका दिएको हुनुपर्ने,

(घ) सम्बन्धित सदस्यको सदस्यता समाप्त गर्ने सम्बन्धमा सञ्चालक समितिको निर्णय भएको हुनेपर्ने ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (घ) बमोजिम सञ्चालक समितिले निर्णयमा चित्त नबुझ्ने सदस्यले दर्ता गर्ने अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष उजुरी गर्न सक्नेछ र तत्सम्बन्धमा दर्ता गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऐनको दफा २२ को उपदफा (१) बमोजिम दोहोरो सदस्यता भए, नभएको सम्बन्धमा संस्थाले आफ्नो सदस्यहरुलाई यो नियमावली प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिनाभित्र स्व-घोषणा गर्न सूचना दिनुपर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त सूचनाको आधारमा ऐनको दफा २२ को उपदफा (१) विपरीत दोहोरो सदस्यता भएको सदस्यको हकमा निजले चाहेको संस्थाले सदस्यता कायम राखी अन्य संस्थाले ऐनमा निर्धारित म्यादभित्र त्यस्तो सदस्यको सदस्यता अन्त्य गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अधिकार प्राप्त अधिकारीले निरिक्षण वा अनुगमनको सिलसिलामा वा अन्य कुनै माध्यमबाट ऐनको दफा २३ विपरित कुनै सदस्यको दोहोरो सदस्यता रहेको देखिएमा सदस्यले चाहेको कुनै एक मात्र संस्थाको सदस्यता कायम गरी अन्य संस्थाको

सदस्यता खारेज गर्न निर्देशन दिन सक्नेछ र सोही निर्देशन बमोजिम सम्बन्धित संस्थाले त्यस्तो सदस्यको सदस्यता समाप्त गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद–४
साधारण सभा

१४. **साधारण सभा सम्बन्धी विशेष व्यवस्था** : (१) ऐनको दफा २९ को उपदफा (६) मा उल्लिखित सदस्य संख्या भएको संस्थाको साधारण सभा एकै स्थानमा गर्न असुविधा हुने देखिए समितिले साधारण सभाका लागि तय भएका समान कार्यसूची उपर छलफल गर्न साधारण सभा बोलाउन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बोलाईएको साधारण सभामा सञ्चालक तथा लेखा सुपरीवेक्षण समितिका सदस्यको उपस्थितिमा उपनियम (५) बमोजिमको एकाईमा रहेका बहुमत सदस्यको उपस्थितिमा त्यस्तो साधारण सभाको लागि तय भएका समान कार्यसूचीउपर छलफल गरी कम्तीमा बहुमत सदस्यको निर्णय बमोजिम साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्न विनियममा उल्लेख भए बमोजिमको संख्यामा प्रतिनिधि छनौट गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम छनौट भएका प्रतिनिधिहरुले साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्न सक्नेछन् ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्ने सम्बन्धमा छनौट भएका प्रतिनिधिहरुबीच मतैक्यता हुन नसकेमा उपस्थित प्रतिनिधिहरुको बहुमतबाट भएको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

(५) उपनियम (१) बमोजिम हुने साधारण सभाको बैठक देहाय बमोजिम गराउनु पर्नेछ :-

(क) सस्थाको कार्यक्षेत्रलाई विभिन्न एकाईहरुमा सदस्य संख्याको आधारमा विभाजन गर्ने,

(ख) सम्बन्धित एकाईमा रहेका सदस्य संख्याको आधारमा प्रतिनिधि संख्या यकिन गर्ने,

(ग) यकिन भएको संख्याको आधारमा प्रतिनिधि चयन गर्ने,

(घ) साधारण सभाको समान कार्य सूचीमा एकाईमा रहेका सदस्यहरु बीच छलफल गर्ने र एकाईमा रहेका सदस्यहरुको धारणाको प्रतिनिधित्व चयन भएका प्रतिनिधिले गर्ने ।

) उपनियम (१) बमोजिम हुने साधारण सभाको बैठकमा सहभागिता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नियममा भएको व्यवस्था बमोजिम हुनेछ ।

१५. **सञ्चालक समितिका पदाधिकारीको योग्यता** : ऐनको दफा ३१ अनुसार सञ्चालक समितिको सदस्य हुन देहाय बमोजिमको योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछः-

(क) सम्बन्धित सहकारी संस्थाको सदस्यता लिएको कम्तीमा तीन वर्ष पूरा भएको, तर प्रारम्भिक साधारण सभाबाट निर्वाचित हुने सञ्चालक समितिको संयोजक तथा सदस्यहरुको हकमा यो खण्ड लागु हुनेछैन ।

(ख) संस्थालाई तिर्नु, बुझाउनुपर्ने बेरुजु वा भाखा नाघेको ऋण वा बक्यौता रकम नरहेको,

(ग) संस्थाले आफैं वा अन्य निकायको तर्फबाट आयोजना गरिने सहकारी सम्बन्धी तालिम लिएको ।

(घ) राज्यकोषबाट तलबसुविधा लिने बहालवाला राष्ट्रसेवक वा निर्वाचित जनप्रतिनिधि नरहेको ।

१६. **समितिको बैठक** : (१) समितिको बैठक अध्यक्षको निर्देशनमा सचिवले बोलाउनेछ ।

(२) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ । तर दुई बैठकबीचको अवधि पैंतालिस दिनभन्दा बढी हुनु हुँदैन ।

(३) बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले, निज उपस्थित नभएमा उपाध्यक्षले र निजसमेत उपस्थित नभएमा सञ्चालकहरुमध्येबाट चुनिएको सदस्यले गर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) को अवधिभित्र बैठक नबोलाइएमा बहुमत सदस्यले हस्ताक्षर गरी बैठक बोलाउन अध्यक्ष समक्ष लिखित अनुरोध गर्न सक्नेछन् र त्यस्तो अनुरोध प्राप्त भएमा अध्यक्षले सात दिनभित्र बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम बैठक नबोलाइएको अवस्थामा बहुमत सञ्चालक सदस्यहरु उपस्थित भई सञ्चालक समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछन् ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम बोलाइएको बैठकको अध्यक्षता उपस्थित सञ्चालकहरुमध्येबाट चुनिएको सञ्चालकले गर्नेछ ।

(७) समितिको बैठकको निर्णय अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिका साथै बहुमत सञ्चालकबाट प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

(८) समितिको बैठकको गणपूरक संख्या समितिको तत्काल कायम रहेको कूल सदस्य संख्याको बहुमत सदस्य संख्या हुनेछ ।

१७. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : ऐनको दफा ३३ मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) संस्थाको समग्र कार्यसञ्चालनमा सदस्यहरुको रचनात्मक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,

(ख) सदस्यहरुलाई नियमित रुपमा सहकारी शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने,

(ग) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम हुने निरिक्षण, अनुगमन कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनुका साथै प्राप्त निर्देशनहरुको कार्यन्वनको व्यवस्था मिलाउने,

(घ) लेखा सुपरिवेक्षण समितिबाट प्राप्त सुझावहरु कार्यन्वन गर्ने, गराउने,

(ङ) संस्थाको कार्यसञ्चालनमा पारदर्शिता कायम राखी सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लन्डरिङ्ग) निवारण सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिमका व्यवस्थाहरुको कार्यन्वन गर्ने, गराउने,

(च) आवश्यकता अनुसार उपसमितिहरु गठन, विघटन तथा जिम्मेवारी तोक्ने,

(छ) सदस्य तथा पदाधिकारीहरुका लागि आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,

(ज) विनियममा उल्लिखित अन्य कामहरु गर्ने ।

१८. **तदर्थ समितिको गठन** : (१) ऐनको दफा ३७ को उपदफा (१) बमोजिम समिति विघटन भएमा संस्थाको दैनिक कार्यसञ्चालन गर्न र अर्को समितिको निर्वाचन गराउन दर्ता अधिकार प्राप्त अधिकारीले सदस्यहरुमध्येबाट सात जनाको एक तदर्थ समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम तदर्थ समिति गठन गर्दा देहाय बमोजिमको आधार लिनु पर्नेछ :-

(क) सदस्यहरुको नाममा संस्थाले तिर्नुपर्ने भाखा नाघेको ऋण वा बाँकी बक्यौता रहेको हुन नहुने,

(ख) एकै परिवारका एकभन्दा बढी सदस्य समितिमा रहेको हुन नहुने,

(ग) साविकमा कायम रहेको समितिको सदस्य वा त्यस्तो परिवारको सदस्य हुन नहुने,

(घ) उपलब्ध भएसम्म जम्मा सदस्यको कम्तीमा ३३ (तेत्तीस) प्रतिशत महिला हुनुपर्ने ।

१९. **लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीको योग्यता :** ऐनको दफा ३८ को उपदफा (१) बमोजिमको लेखा सुपरिवेक्षण समितिको संयोजक तथा सदस्य हुन देहाय बमोजिमको योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछः-

(क) सम्बन्धित सहकारी संस्थाको सदस्यता लिएको कम्तीमा तीन वर्ष पूरा भएको, तर प्रारम्भिक साधारण सभाबाट निर्वाचित हुने लेखा समितिको संयोजक तथा सदस्यहरुको हकमा यो खण्ड लागु हुनेछैन ।

(ख) संस्थालाई तिर्नु, बुझाउनुपर्ने बेरुजु वा भाखा नाघेको ऋण वा बक्यौता रकम नरहेको,

(ग) संस्थाले आफैं वा अन्य निकायको तर्फबाट आयोजना गरिने लेखापालन वा लेखापरिक्षणसँग सम्बन्धी तालिम लिएको ।

परिच्छेद-५

बचत तथा ऋणको परिचालन

२०. **सन्दर्भ व्याजदरको आधार र प्रक्रिया :** सन्दर्भ ब्याजदरसम्बन्धी व्यवस्था संघीय ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ । सन्दर्भ ब्याजदर सम्बन्धी विषयमा संघीय सहकारी विभागबाट जारी भएका निर्देशन र सूचनाको आधार मान्य हुनेछ ।

२१. **सदस्यको रकम फिर्ता :-** (१) सदस्यले सदस्यता त्याग गरेको अवस्थामा ऐनको दफा ४३ को उपदफा (१) बमोजिम निजले पाउनु पर्ने देहायको रकम सदस्यता त्याग गरेको आर्थिक बर्षको लेखापरिक्षण प्रतिवेदन पारित भएको तीस दिनभित्र सम्बन्धित संस्थाले निजलाई फिर्ता दिनु पर्नेछः-

(क) निजको शेयरको अंकित मूल्य बराबरको रकम,

(ख) निजले भुक्तानी लिन बाँकी शेयर लाभांश बापतको रकम,

(ग) निजले भुक्तानी लिन बाँकी संरक्षित पूँजी फिर्ता बापतको रकम,

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्था घाटामा गएको अवस्थामा सञ्चित घाटाको रकम सेयर पूँजीबाट समानुपातिक रुपमा घटाई बाँकी रहेको हिसाबमा मात्र सदस्यलाई दिनुपर्ने रकम कायम गरी फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

(३) ऐनको दफा ४२ को उपदफा (२) बमोजिम संस्थामा जम्मा गरेको बचत रकम सदस्यले मागेको बखत ब्याजसहित तुरुन्त फिर्ता दिनु पर्नेछ । तर आवधिक बचत रकम निर्धारित अवधि भुक्तान भएपश्चात फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद–६
कोष सम्बन्धी व्यवस्था

२२. **संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषबाट रकम वितरण गर्ने आधार** : (१) ऐनको दफा ४७ को उपदफा (३) बमोजिम संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषबाट सदस्यहरुलाई रकम वितरण गर्दा देहाय बमोजिमको बार्षिक कारोवारको आधार लिनु पर्नेछ :-

(क) उत्पादक संस्थामा सदस्यले संस्थालाई विक्री गरेको उपजको खरिद मूल्य,

(ख) वित्तीय संस्थामा सदस्यले जम्मा गरेको बचत र लिएको ऋण रकममा तिरेको ब्याज,

(ग) उपभोक्ता सम्बन्धी संस्थामा सदस्यले संस्थासँग खरिद गरेको वस्तु वा सेवाको मूल्य,

(घ) श्रमिक सम्बन्धी संस्थामा सदस्यले संस्थाबाट प्राप्त गरेको ज्याला,

(ङ) बहुउदेश्यीय संस्थामा खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) मा उल्लिखित आधार ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उत्पादक संस्थाले सदस्यलाई आवश्यक सामाग्री विक्री गरेकोमा त्यस्तो कारोवारलाई समेत गणना गर्न सकिनेछ ।

(३) उपनियम (१) को खण्ड (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऋणको भाखा नघाएको सदस्यलाई त्यस्तो ऋणमा तिरेको व्याजको आधारमा संरक्षित पूँजी फिर्ता दिइनेछैन ।

(४) उपनियम (१) को खण्ड (ख) बमोजिम कोषको रकम वितरण गर्न बचत रकमका लागि चालीस प्रतिशत र ऋणमा तिरेको व्याज रकमको लागि साठी प्रतिशत भार दिई गणना गरिनेछ ।

(५) गत आर्थिक बर्षको कारोबारको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषको रकम चालु आर्थिक बर्षभित्र वितरण गरिसक्नु पर्नेछ ।

(६) उपनियम (५)ं बमोजिम कुनै आर्थिक बर्षमा वितरण गरि बाँकी रहेको रकम सोही आर्थिक बर्षको अन्त्यमा जगेडा कोषमा सार्नु पर्नेछ ।

(७) संरक्षित पूँजी फिर्ता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था विभागले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२३. **सहकारी प्रवर्द्धन कोष** : (१) ऐनको दफा ४८ को उपदफा २ बमोजिम सहकारी प्रवर्द्धन कोषको विषय संघीय सहकारी ऐनमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ ।

२४. **अन्य कोषसम्बन्धी व्यवस्था :-** (१) सहकारी संस्थाको कुनै वर्षको खुद बचतको रकमबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम ऐनको दफा ४८ बमोजिम जगेडा कोषमा जम्मा गरी बाँकी रकमलाई शत प्रतिशत मानी सोबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम ऐनको दफा ४८ बमोजिम संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष र शुन्य दशमलव पाँच प्रतिशतले हुन आउने रकम ऐनको दफा ४९ बमोजिम सहकारी प्रवर्द्धन कोषमा छुट्टयाएर बाँकी रहेको रकमलाई शतप्रतिशत मानी देहाय बमोजिमका कोषहरुमा कम्तीमा पाँच प्रतिशतका दरले छुट्याई वितरण गर्नु पर्नेछ :-

(क) सहकारी शिक्षा कोष,

(ख) शेयर लाभांश कोष,

(ग) कर्मचारी बोनस कोष,

(घ) सहकारी विकास कोष,

(ङ) घाटापूर्ति कोष,

(च) सामुदायिक विकास कोष,

(छ) ऐनको दफा ७६ को उपदफा (१) बमोजिम साधारण सभाले स्वीकृत गरेको स्थिरीकरण कोष,

(ज) अन्य जोखिम व्यवस्थापन कोष ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (ग) बमोजिमको कर्मचारी बोनस कोषबाट रकम वितरण गर्दा बोनस ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम रकम वितरण गर्नु पर्नेछ ।

२५. **अभिलेख** : (१) ऐनको दफा ५० को उपदफा (२) बमोजिम सहकारी संस्थाले आफ्नो कार्यसञ्चालनको अभिलेखका साथै आफूले गरेको कारोबारको लेखा विभागले तोकेको ढाँचामा समेत राख्नुपर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अभिलेखिकरण तथा लेखापालन गर्दा अन्य कुराहरुका अतिरिक्त देहायका किताब, खाताबही तथा विवरणसमेत राख्नु पर्नेछ :-

(क) अनुसूची-३ र अनुसूची-९ बमोजिमको सदस्यता दर्ता किताब,

(ख) प्रारम्भिक साधारण सभा, साधारण सभा, विशेष साधारण सभा र समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति, उपसमितिहरुका बैठकहरुको छुट्टाछुट्टै कारवाही किताब,

(ग) नगद बही,

(घ) सहकारी संस्थाले अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्था वा संघ वा निकायसँग कुनै कारोबार गरेको भए त्यस्तो कारोबार देखाउने दर्ता किताब,

(ङ) शेयर दर्ता किताब,

(च) मालसामानको मौज्दात(स्टक) दर्ता किताब,

(छ) ऋण लेनदेन दर्ता किताब,

(ज) बेरुजु एवं सम्परीक्षण खाता,

(झ) आम्दानी, खर्च, सम्पत्ति र दायित्वसम्बन्धी अलग-अलग खाता तथा सहायक खाताहरु,

(ञ) हिसाब परिक्षण सूची, आय-व्यय र स्थिति विवरण पत्र,

(ट) समय-समयमा विभागले तोकिदिएको अन्य अभिलेख एवं खाताहरु ।

(३) पाँच करोड रुपैयाभन्दा बढी जायजेथा भएका सहकारी संस्थाले उपनियम (१) बमोजिम राख्नुपर्ने अभिलेख तथा लेखा विभागले तोकेबमोजिमको निर्धारक पूरा भएको विद्युतीय कार्यक्रमणिका (एप्लिकेशन सफ्टवेयर) मा समेत व्यवस्थित गर्नु पर्नेछ ।

(४) सहकारी संस्थाले आफ्नो संस्थागत तथा व्यावसायिक कारोबारको विवरण विभागले तोकेको व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा समेत प्रविष्ट गर्नु पर्नेछ । तर लेखिएको कुनै कुराले सदस्यको व्यक्तिगत बचतलगायतका प्रचलित कानून बमोजिम गोप्य रहने सूचना अलग्गै संरक्षण गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिनेछैन ।

(५) सहकारी संस्थाले आधारभुत अभिलेख तथा कारोबारको हिसाबकिताब पृष्ठसुरक्षा (ब्याकअप) व्यवस्था सहित संरक्षण गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

छुट, सुविधा र सहुलियत

२६. **छुट, सुविधा र सहुलियत :-** (१) ऐनको दफा ५७ को उपदफा (१) बमोजिम सहकारी संस्थाले जग्गा जमिन लगायतका अचल सम्पत्ति खरिद गर्दा आय टिकट दस्तुर वा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट, सुविधा वा सहुलियत प्राप्त गर्न सम्बन्धित संस्थाले देहायको विवरण सहित दर्ता अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-

(क) यसरी निवेदन दिनु अघि रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट सुविधा लिई अचल सम्पत्ति खरिद गरेको भए जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा र सम्बन्धित कागजको प्रतिलिपि,

(ख) साधारण सभाको बैठकबाट घरजग्गाधनीको नाम नमेसी, घर जग्गा रहेको ठेगाना, कित्ता नम्बर, क्षेत्रफल र मूल्य समेत खुलाई खरिद सम्बन्धमा भएको निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि,

(ग) अचल सम्पत्ति खरिदमा बचत रकम उपयोग नहुने र जगेडा कोष तथा शेयर पूँजीबाट खरिद गर्न पुग्ने लेखापरिक्षकबाट प्रमाणित वित्तीय विवरण,

(घ) अघिल्लो आर्थिक बर्षको लेखापरिक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको भन्दा थप शेयर पूँजी र जगेडा कोषको रकमबाट खरिद गर्न खोजिएको भए पछिल्लो शेयर पूँजी, जगेडा कोष र बचत रकमको दर्तावाल लेखापरिक्षकले प्रमाणित गरेको वित्तीय विवरण,

(ङ) सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा कैफियत देखिई सुधारका लागि निर्देशन दिएको भए निर्देशन पालना भएको अवस्था खुल्ने कागज र सुधारको कार्ययोजना ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँच गरी दर्ता अधिकारीले छुट सुविधाको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-८

ऋण असुली तथा बाँकी बक्यौता

२७. **ऋण असुली तथा बाँकी बक्यौता असुली :-** (१) ऐनको दफा ५७ बमोजिम सहकारी संस्थाको ऋण र दफा ६१ बमोजिम सहकारी संस्थाको बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्नुपर्ने व्यक्तिको जायजेथा लिलाम विक्री गरी असुलउपर गर्दा सम्बन्धित सहकारी संस्थाले देहायको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ :-

(क) बाँकी बक्यौता तिर्नु, बुझाउनुपर्ने ठहर भएको व्यक्तिको नाममा बाटोको म्यादबाहेक पैंतीस दिनभित्र तिर्नु, बुझाउनुपर्ने रकम तिर्न, बुझाउन वा रकम तिरी, बुझाइसकेको भए त्यसको प्रमाण पेश गर्न आउनु भनी म्याद जारी गरी पठाउने, (ख) खण्ड (क) बमोजिम म्याद जारी गरिएकोमा म्यादभित्र तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम तिर्न, बुझाउन नआएमा वा तिरी, बुझाई सकेको प्रमाण पेश नगरेमा निजको नाममा लिलाम विक्रि गर्न सूचना प्रकाशन गर्ने, (ग) धितो राखेको घर, जग्गा, जमिन मालपोत कार्यालयबाट रोक्का नगराईएको भएमा रोक्का गर्न लगाई त्यसको प्रमाण राख्ने,

(घ) धितो राखेको चलअचल सम्पत्तिको लिलाम विक्री गर्दा धितोको विवरण, निजले बुझाउनुपर्ने साँवा, ब्याज र हर्जनाको रकमसमेत उल्लेख गरी चलअचल सम्पत्ति भए पन्ध्र दिन र अचल सम्पत्ति भए पैतिस दिनको म्याद दिई उक्त म्यादभित्र तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम नबुझाएमा धितो लिलाम विक्री गरि साँवा, ब्याज र हर्जनाको रकम असुलउपर गरिने बारेको सूचना सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाई संस्थाको कार्यालय, स्थानिय तहको सम्बन्धित वडा कार्यालय र सार्वजनिक स्थानमा टाँस्नुका साथै स्थानिय वा राष्ट्रिय स्तरको कुनै एक दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशन गर्नुपर्ने, तर सम्बन्धित व्यक्तिलाई सूचना बुझाउन नसकिएको वा निज फेला नपरेको खण्डमा दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सूचना बमोजिम लिलाम विक्रीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन बाधा पर्नेछैन ।

(ङ) धितो लिलाम विक्री गर्दा कार्यालय खुल्ने समयदेखि सुरु गरी बन्द हुने समय भन्दा एक घण्टाअगाडि समाप्त गर्नुपर्ने, तर लिलाम विक्री हुने भनी तोकिएको दिन बिदा पर्न गएमा त्यसको भोलिपल्ट सोही स्थान र समयमा लिलाम बिक्रि पर्नेछ ,

(च) धितो लिलाम बिक्री गर्दा लिलाम गरिने चलअचल सम्पत्ति रहेको सम्बन्धित वडाको प्रतिनिधि, मालपोत कार्यालय वा स्थानिय तहको मालपोत बिषय हेर्ने कर्मचारी, सम्बन्धित विषय हेर्ने कर्मचारी, सम्बन्धित विषयका प्राविधिक, सम्बन्धित संस्थाको व्यवस्थापक सहितको समितिले चलनचल्तीको मोल कायम गरी सोही रकमबाट डाँक बढाबढ गरी सुरु गर्नुपर्ने तथा डाँक बोल्न उपस्थित भई डाँक बढाबढ गर्ने व्यक्तिहरुमध्ये सबैभन्दा बढी डाँक बोल्ने व्यक्तिको नाममा लिलाम बिक्रि स्वीकृत गर्ने, तर सञ्चालक समितिका पदाधिकारी, लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारी, उपसमितिका पदाधिकारी, संस्थामा कार्यरत कर्मचारी र निजका नजिकका नातेदारले डाँक बढाबढमा भाग लिन पाउनेछैन ।

(छ) डाँक बोल्न सुरु गरी बढाबढ गर्नेले डाँक अङ्क बोलेपछि संस्थाको विनियम वा अन्तरिक कार्यविधिमा तोकिएबमोजिमको ढाँचाका फारममा निजले बोलेको अङ्क स्पष्ट खोली निजको सहीछाप गराउने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लिलाम बिक्रि गर्दा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा लिलाम बिक्रि हुने ठाउँ नजिक कुनै सरकारी कार्यालय भए सो कार्यालय र स्थानीय तहको वडा कार्यालयको प्रतिनिधिलाई साक्षी राखी मुचल्का गराउनु पर्नेछ ।

(३) लिखितरुपमा अनुरोध गर्दा समेत उपनियम (२) बमोजिम कुनै कार्यालयको प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा उपस्थित प्रतिनिधि र स्थानिय तहको वडा कार्यालयका प्रतिनिधिलाई साक्षी राखी लिलाम बिक्रि गर्नु पर्नेछ ।

(४) जुन व्यक्तिको चलअचल सम्पत्ति लिलाम बिक्रि गरिने हो सो व्यक्तिलाई लिलाम बिक्रि हुने समय र ठाउँ तोकी उपस्थित हुन सूचना पठाउनु पर्नेछ । तर त्यसरी लिलाम बिक्री हुने दिन सरोकारवाला व्यक्ति उपस्थित नभएमा पनि लिलाम बिक्रि गर्नका लागि बाधा पुगेको मानिने छैन ।

२८. **लिलाम बिक्री स्थगित गर्न सक्ने** : (१) नियम ३० बमोजिम लिलाम बिक्रीको सूचना प्रकाशित भईसकेपछि ऋणी सदस्यले कर्जा चुक्ता गर्न आएमा वा समितिले तोकिदिएको रकम जम्मा गरी निश्चित अवधिभित्र

कर्जा चुक्ता गर्न ऋणी सदस्य र संस्थाबीच सहमति भई लिलाम बिक्री स्थगित गर्नुपर्ने देखिएमा बिक्रीको सूचना प्रकाशन गर्ने सहकारी संस्था वा रजिष्ट्रारले त्यस्तो लिलाम बिक्री केही समयका लागि स्थगित गर्न सक्नेछ ।

२९. **असुलउपर हुन नसकेको रकम अरु जायजेथाबाट असुलउपर गर्ने** : (१) धितो राखेको सम्पत्ति ललाम बिक्री गर्दा आएको रकमबाट सावा, ब्याज र हर्जनाको रकम असुलउपर हुन नसकेमा ऐन तथा प्रचलित कानूनबमोजिम बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्नुपर्ने व्यक्तिको हकभोगको अन्य जायजेथाबाट नियम २७ मा उल्लिखित कार्यविधि अपनाई लिलाम बिक्री गरी असुलउपर गर्नु पर्नेछ ।

(२) मोहीले लिएको ऋणको हकमा निजले कमाएको बाली लिलाम बिक्री गरी साँवा, ब्याज र हर्जनाको रकम असुलउपर गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम लिलाम बिक्री गर्दा लिलाम बिक्री हुने दिनसम्मको साँवा, ब्याज र हर्जनाको रकम असुलउपर गरी बाँकी हुन आएको रकम सरोकारवाला व्यक्तिलाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

३०. **बेचबिखन वा लिलाम बिक्री गर्न वा लिजमा दिन नहुने** : (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थाको घर, जग्गा लगायतका स्थिर सम्पत्ति नेपाल सरकारको स्वीकृति बिना बेचबिखन वा लिलाम बिक्री गर्न वा धितो राख्न वा पाँच बर्षभन्दा बढी अवधिका लागि लिजमा दिनु हुँदैन । तर त्यस्ता संस्थाले ऋण वा अन्य बाँकी बक्यौता बापत धितो लिएको वा संस्था आफैले धितो सकार गरेको घर, जग्गा यस नियमावली बमोजिम लिलाम बिक्री गर्न नेपाल सरकारको स्वीकृति आवश्यक पर्नेछैन ।

३१. **लिलाम सकार्ने व्यक्तिबाट रकम असुल गर्ने** : (१) लिलाम बिक्रीको कार्य सकिनासाथ लिलाम सकार गर्ने व्यक्तिबाट सकार गरेको मूल्यको दश प्रतिशत रकम सोही दिन धरौटीका रुपमा लिई राख्नु पर्नेछ र बाँकी नब्बे प्रतिशत रकम लिलाम सकारेको मितिले सात दिनभित्र बुझाईसक्नुपर्नेछ तथा सो म्यादभित्र नबुझाएमा धरौटी राखेको रकम जफत हुने व्यहोरा कागज गराई राख्नु पर्नेछ ।

(२) लिलाम सकार्ने व्यक्तिले सकार गरेको मूल्यको दश प्रतिशत रकम सोही दिन नबुझाएमा निजपछि सबैभन्दा बढी डाँक बोल्ने व्यक्तिको नाममा लिलाम सदर गर्नु पर्नेछ ।

(३) लिलाम सकार गर्ने व्यक्तिले यस नियमबमोजिम सकार गरेको पूरा मूल्य बुझाएमा निजको नाउँमा सो जायजेथा प्रचलित कानूनबमोजिम रजिष्ट्रेशन वा दाखिल खारेजसमेत गरिदिनका लागि सहकारी संस्थाले सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

३२. **लिलाम बिक्री नभएमा जायजेथा सहकारी संस्थाको स्वमित्वमा रहने** : (१) नियम २७ र नियम २९ बमोजिम लिलाम बिक्री गर्नुपर्ने जायजेथा लिलाम बिक्री गर्दा कसैले नसकारेमा सहकारी संस्थाले उक्त जायजेथाको स्वामित्व आफूमा लिन सक्नेछ र त्यस्तो स्थितिमा सम्बन्धित कार्यालयहरुले सहकारी संस्थाको जनाउबमोजिम आफ्नो कार्यालयमा रहेको श्रेस्तामा तदनुसार रजिष्ट्रेशन वा दाखिल खारेज गरिदिनु पर्नेछ ।

३३. **जायजेथा फिर्ता दिनुपर्ने** : (१) नियम ३२ बमोजिम संस्थाको नाममा कायम हुन आएको जायजेथा छ महिनाभित्र सम्बन्धित ऋणी सदस्यले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने साँवा र अघिल्लो दिनसम्मको ब्याज, हर्जना

र लिलाम प्रक्रियासँग सम्बन्धित खर्चसमेत चुक्ता गरी फिर्ता लिन चाहेमा सम्बन्धित सहकारी संस्थाले आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

३४. **कर्जा सूचना केन्द्र** : (१) कर्जा सूचना केन्द्रसम्बन्धी सम्पूर्ण व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

३५. **कालो सूचीसम्बन्धी व्यवस्था** : (१) कालो सूचीसम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद–९

एकीकरण विघटन र दर्ता खारेज

३६. **सहकारी संस्थाको एकीकरण** : (१) ऐनको दफा ६५ बमोजिम दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरु एकीकरण गर्दा देहायका शर्त बन्देजहरु पूरा भएको हुनु पर्नेछ :-

(क) कार्यक्षेत्र एक अर्कासँग खप्टिएको वा जोडिएको हुनुपर्ने,

(ख) एकै विषय वा प्रकृतिको संस्था हुनुपर्ने वा फरक विषय वा प्रकृतिको भए तापनि मूलतः एकै विषयमा प्रतिष्पर्धा भएको हुनुपर्ने,

(ग) सदस्यको प्रत्यक्ष सहभागिता एवं लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम रहनुपर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम एकीकरण गर्दा साधारणतया मौजुदा संस्थाको कार्यक्षेत्रको आधार चन्द्रपुर नगरपालिका वा वडा क्षेत्रभित्र भएको हुनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाको पूर्व-स्वीकृति बिना २०४९ साल जेठ २ गतेभन्दा अघि दर्ता भएका साझा (सहकारी) संस्थामा एकीकरण गर्न हुँदैन ।

(४) महिलामात्र सदस्यता रहने संस्था महिलामात्र रहने संस्थामा एकीकरण गर्न प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । तर विशेष रुपले पिछडिएका समुदायमा स्थापित संस्थाको सांगठनिक गतिशीलतामा असर पर्ने गरी एकीकरण गरिने छैन ।

(५) एकीकरणको अन्य शर्त, आधार र प्रक्रिया नगरपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधिमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ ।

३७. **सहकारी संस्थाको विभाजन** : (१) ऐनको दफा ६५ बमोजिम सहकारी संस्थाको विभाजन गरी दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरु कायम गर्दा देहायको शर्तहरु पूरा भएको हुनु पर्नेछ :-

(क) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार भएको सहकारी संस्थाको हकमा सो को कार्यक्षेत्र चन्द्रपुर नगरपालिकाको एक वडा भन्दा बढी भएको,

(ख) विभाजन प्रक्रियाबाट स्थानीयकरण गर्दा संस्थाहरुको कार्यसञ्चालनमा सदस्यहरुको सक्रिय सहभागिता तथा लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम रहने अवस्था भएको ।

(२) सहकारी संस्था विभाजन गर्दा मौजुदा कारोबार प्रकृतिअनुसार नियम ९ बमोजिमको विषयगत वर्गीकरण मिल्ने गरी फरक फरक भौगोलिक क्षेत्र कायम राखी विभाजन गर्न सकिनेछ ।

(३) रजिष्टार वा अधिकारप्राप्त अधिकारीले सहकारी संस्थाको एकीकरण वा विभाजनको सिलसिलामा सम्बन्धित पक्षसँग राय लिन सक्नेछ ।

(४) विभाजनका अन्य शर्त, आधार र प्रक्रिया नगरपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधिमा व्यवस्था एबमोजिम हुनेछ ।

३८. **पूर्व सहमति लिनुपर्ने** : (१) नियम ३६ र ३७ म जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय, निकाय, बैंक, वित्तीय संस्था वा दातृ-निकायको ऋण, अनुदान वा अन्य प्रकारको सहयोग रकम वा जेथा रहेको संस्थाको एकीकरण वा विभाजन गर्दा त्यस्तो संस्थाले सम्बन्धित निकायको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले सहकारी संस्था एकीकरण वा विभाजनसम्बन्धी विषयमा निर्णय लिन आवश्यक परेमा नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालसँग परामर्श तथा समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद - १०
लिक्विडेशन सम्बन्धी व्यवस्था

३९. **लिक्विडेटरको नियुक्ति** : (१) ऐनको दफा ६७ को उपदफा (२) बमोजिम पचास लाख रुपैयाँसम्मको **सम्पत्ति** भएको संस्थाको हकमा दर्ता गर्ने अधिकारीले आफु मातहतको अधिकृतस्तरका कर्मचारीलाई लिक्विडेटर नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम नियुक्त लिक्विडेटरलाई दर्ता गर्ने अधिकारीले लिक्विडेशन सम्बन्धी काम गर्न आवश्यक निर्देशन दिन सकनेछ ।

४०. **लिक्विडेटरको काम, कर्तव्य र अधिकार** : (१) ऐनको दफा ६६ बमोजिम दर्ता खारेज भएको सहकारी संस्थाको लिक्विडेटरको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) विघटन भएका सहकारी संस्थाबाट असुल हुन बाँकी रहेको रकम चुक्ता गर्नका लागि सो सहकारी संस्थाका हालवाला वा साविकवाला सदस्यहरु वा मृत सदस्यहरुको जायजेथाबाट बाँकी रकम नियम २७ र नियम २९ बमोजिम असुलउपर गर्ने,

(ख) विघटन भएका सहकारी संस्थासँग कुनै साहुको कुनै रकम बाँकी लागिराखेको रहेछ र सो संस्थाकै हिसाबकिताबमा चढाएको रहेनछ भने त्यस्ता साहुलाई यो यति म्यादभित्र सो रकम दाबा गर्न आउनु भनी वा सो बाँकी लगेको प्रमाणित नभएसम्म त्यति रकम वितरण नगरियोस् भनी दाबी गर्न आउनु भनी सूचना जारी गर्ने,

(ग) साहुहरुमध्ये कसलाई प्राथामिकता दिने भन्ने प्रश्न उठेमा त्यसको निर्णय गर्ने,

(घ) सहकारी संस्था विघटन गर्ने सिलसिलामा सहकारी संस्थाको जायजेथा जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने,

(ङ) सहकारी संस्थाले गरेको वा सहकारी संस्थाको विरुद्धमा गरिएको दाबी सम्बन्धमा दुबै पक्षबीचमा मिलापत्र गराउने,

(च) विघटनका लागि आवश्यक देखेमा सदस्यहरुको बैठक बोलाउने,

(छ) सहकारी संस्थाको खाताबही, कागजात, लिखत र जायजेथाको जिम्मा लिने,

(ज) सहकारी संस्थाको सम्पत्ति बेचबिखन गर्ने,

(झ) सरोकारवालाहरुसँग समेतको परामर्शमा सहकारी संस्थाको जायजेथा वितरण गर्ने योजना तयार गरी त्यसको वितरण गर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अधिकारको प्रयोग गर्दा लिक्विडेटरले आवश्यक सम्झेमा सहकारी संस्थाको गठन, काम, कर्तव्य, सम्पत्ति वा अन्य कुराको सम्बन्धमा आवश्यक जानकारी प्राप्त गर्न पक्ष, विपक्ष, साक्षीहरु, र संस्थाको कुनै कर्मचारीलाई आफूसमक्ष उपस्थित गराई सोधपुछ गर्न सक्नेछ ।

४१. **लिक्विडेशन नियन्त्रण गर्ने दर्ता अधिकारीको अधिकार** : नियम ४० बमोजिमको अधिकार प्रयोग गरी लिक्विडेटरले गरेको कामलाई दर्ता अधिकारीले दोहोर्‍याई हेरी देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछ :-

(क) निर्देशन विपरित लिक्विडेटरले जारी गरेको आदेश खारेज गर्न, बदल्न वा आवश्यकतानुसार अर्को आदेश जारी गर्न,

(ख) संस्थाको खाताबही, कागजात, लिखत र जायजेथाहरु पेश गराउन,

(ग) नियम ४० बमोजिम लिक्विडेटरको अधिकारमा आफूलाई उपयुक्त लागेको हद-बन्देज तोकीदिन,

(घ) लिक्विडेटरले जाँचेको हिसाबकिताबको प्रतिवेदन लिन,

(ङ) नियम ४० को खण्ड (ङ) बमोजिम मिलापत्र गराउने र सो नियमको खण्ड (झ) बमोजिम जायजेथा वितरण गर्ने सम्बान्धमा सामान्य सिद्धान्त निर्धारण गरिदिन,

(च) लिक्विडेटरले पाउने पारिश्रमिक एवं भत्ताको निमित्त आवश्यक निर्देशन दिन,

(छ) लिक्विडेटरलाई पदबाट हटाई अर्को नियुक्त गर्न ।

४२. **दायित्व भुक्तानी** : (१) ऐनको दफा ६६ अन्तर्गत दर्ता खारेज वा विघटन भएको सहकारी संस्थाको कोषबाट देहाय बमोजिमको प्राथामिकता क्रम अनुसार देहायको कार्य गर्नका लागि खर्च गर्न सकिनेछः-

(क) विघटनको कामको निमित्त भएका खर्चहरु फछ्र्यौट गर्न,

(ख) सदस्यहरुलाई बचत रकम भुक्तानी गर्न,

(ग) कर्मचारीको तलब भत्ता दिन,

(घ) ऋण भुक्तानी गर्न,

(ङ) अन्य भुक्तानी दिनुपर्ने रकम दिन,

(च) शेयर पूँजी फिर्ता दिन,

(छ) लाभांश नबाँडिएको समयजतिको हकमा लाभांश वितरण गर्न ।

(२) कुनै सहकारी संस्थाको विघटनको काम समाप्त भईसकेपछि पनि सो संस्थाको कुनै साहुले पाउनुपर्ने रकम लिन नआएमा विघटनको काम समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र उक्त संस्थाको कोषउपर त्यस्तो साहुले आफूले पाउनुपर्ने रकमका लागि दाबी गरिसक्नु पर्नेछ र सो म्याद नाघेपछि परेको दाबीउपर कुनै कारबाही हुनेछैन ।

४३. **लिक्विडेशनपछिको सम्पत्तिको उपयोग** : (१) ऐनको दफा ६८ बमोजिम सहकारी संस्थाको लिक्विडेशन पश्चात नियम ४२ बमोजिम सबै दायित्व भुक्तान गरी बाँकी रहेको सम्पत्ति दर्ता अधिकारीको निर्देशन बमोजिम देहायको प्रथामिकताक्रम अनुसार हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ :-

(क) विघटित सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्रमा सेवा पुऱ्याउन सक्ने नजिकको सोही प्रकृतिको अन्य कुनै सहकारी संस्था,

(ख) विघटित सहकारी संस्था सदस्य भएको सोही प्रकृतिको माथिल्लो संस्था ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाले आफ्नो सिफारिसमा नियम ४२ को उपनियम (१) बमोजिम खर्च गरिसकेपछि बाँकी रहन आएको सहकारी संस्थाको कोषको रकम सहकारी आन्दोलनलाई योगदान पुऱ्याउने अन्य कुनै निकायलाई हस्तान्तरण गर्न वा स्थानीय सामुदायिक शिक्षा वा स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित वा महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकलाई प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने स्थानीय सामुदायिक विकासको प्रायोजनका लागि हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-११
निरीक्षण तथा अनुगमन

४४. **निरीक्षण तथा हिसाबकिताब जाँच गर्न सक्ने** : (१) ऐनको दफा ७१ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता गर्ने अधिकारी वा रजिष्ट्रारले आवश्यकताका आधारमा जुनसुकै बखत सहकारी संस्थाको निरीक्षण वा हिसाबकिताब जाँच गर्न गराउन सक्नेछ ।

४५. **निरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धी विशेष व्यवस्था** : (१) ऐनको दफा ७१ बमोजिम चन्द्रपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सहकारी संस्थाको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने कर्तव्य रजिष्ट्रारको हुनेछ । यसरी अनुगमन प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालसँगको परामर्शमा विषयगत जिल्ला संघको समेत सहभागितामा संयुक्त टोली बनाई समेत काम गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमन गर्दा प्रचलित सहकारी कानून बमोजिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन भए गरेको नपाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम त्यस्ता सहकारी संस्था, सञ्चालक, व्यवस्थापक, एवम् अन्य जिम्मेवार सदस्य तथा कर्मचारीलाई कारबाही प्रक्रिया अघि बढाउन सकिनेछ ।

(३) साविक डिभिजन सहकारी कार्यालय एवम् अन्य दर्ता गर्ने निकाय तथा यस नगरपालिकामा दर्ता भएका सबै विषय र प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरुले अनिवार्य रुपमा संघीय सहकारी मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (COPOMIS) मा आबद्ध भइ निरन्तर तथ्याङ्क, सूचना तथा जानकारी प्रबिष्टी गर्नुपर्ने छ ।

(४) सहकारी संस्थाहरुले सुरक्षण, वित्तीय संरचना, सम्पत्तिको स्तर, तरलता, लगानीका क्षेत्रलगायतमा विभाग तथा चन्द्रपुर नगरपालिकाले तोकेको मानकहरुको पालना गर्नुपर्नेछ ।

(५) उपिनयम (३) र (४) बमोजिमका विषयमा तोकिएको मापदण्डहरु पालना नगरेको पाइएमा दर्ता गर्ने अधिकारीले नियमित अनुगमन गरी तत्काल निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(६) दर्ता गर्ने अधिकारीले चन्द्रपुर नगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकार भित्र सञ्चालित बचत तथा ऋण सहकारीको हकमा वर्षको कम्तिमा २ पटक सघन अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ भने अन्य सहकारीको हकमा कम्तिमा वर्षको कम्तिमा १ पटक सघन अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ । यसरी अनुगमनमा जाँदा नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालसँग आवश्यक समन्वय र सहयोग लिन सकिनेछ । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले संस्थाको नियमित वा सघन अनुगमन गर्न बाधा पुर्‍याउने छैन ।

(७) यस नियमबमोजिम हुने निरीक्षण तथा अनुगमनसम्बन्धी अन्य व्यवस्था चन्द्रपुर नगरपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

४६. **अनुगमन तथा निरीक्षण समितिः** नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यको लागि निम्नबमोजिम अनुगमन तथा निरीक्षण समिति गठन गरिनेछ । यस प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले आन्तरिक कार्यविधि निर्माण गर्नेछ ।

४७. **वार्षिक प्रतिवेदनमा समावेश हुनुपर्ने विवरण** : ऐनको दफा ७४ को उपदफा (२) मा उल्लिखित विवरणहरुको अतिरिक्त दर्ता अधिकारीले पेश गर्ने वार्षिक निरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश हुनुपर्ने अन्य विषयहरु नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद– १२
सहकारी सञ्जाल

४८. (१) नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालको गठनः (१) यस नगरपालिकाभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुबीच समन्वय, सहकार्य तथा दिगो विकासका निम्ति चन्द्रपुर नगरपालिकाले आफ्नो नियमन क्षेत्राधिकारभित्रका संस्थाहरुको सहभागितामा नगस्तरीय सहकारी सञ्जाल गठन गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम गठन हुने सञ्जालको दर्ता नगरपालिकाले कार्यविधि बनाई गर्नेछ ।

(३) नगरस्तरीय सहकारी सञ्जाल गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद– १३
विविध

४९. **स्थिरीकरण कोष सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) ऐनको दफा ७७ बमोजिमको स्थिरीकरण कोषमा यस नगरपालिकाको नियमन क्षेत्राधिकार रहेका योग्यता पुगेका सबै बचत तथा ऋण सहकारीहरुले अनिवार्य योगदान गर्नुपर्नेछ । सहभागी बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले नियम २४ उपनियम (१) को खण्ड (छ) बमोजिमको रकम जम्मा गर्न सक्नेछन् । यससम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून अनुरुप हुनेछ ।

५०. छुट, सुविधा र सहुलियत प्राप्ति : (१) ऐनको दफा ५६ को उपदफा (२) मा उल्लिखित छुट, सुविधा र सहुलियत प्राप्तिसम्बन्धी प्रक्रिया चन्द्रपुर नगरपालिकाबाट स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम हुनेछ ।

(२) ऐनको दफा ५७ को उपदफा (२) बमोजिमको छुट, सुविधा र सहुलियत नगरपालिकाको सिफारिसमा प्राप्त हुनेछ ।

(३) ऐनको दफा ५७ (२) बमोजिमको छुट, सुविधा र सहुलियतको प्राप्ति बजेट तथा कार्यक्रममा व्यवस्था भए बमोजिम नगरपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

(४) उपनियम (२) र (३) बमोजिम छुट, सुविधा र सहुलियत प्राप्तिका लागि सिफारिस गर्ने शर्त, आधार र प्रक्रिया नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

५१. दर्ता अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) ऐनमा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त दर्ता अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) सहकारी संस्था दर्ता गर्नका लागि परेको दरखास्तउपर आवश्यक जाँचबुझ गरी सहकारी संस्था दर्ता गर्ने र दर्ता प्रमाणपत्र दिने,

(ख) ऐन र यस नियमावलीको अधिनमा रही सहकारी संस्थाले आफ्नो कार्यसञ्चालन गर्न बनाएको विनियम स्वीकृत गर्ने,

(ग) ऐन र यस नियमावलीको अधिनमा रही सहकारी संस्थाको एकीकरण, विभाजन तथा कार्यक्षेत्र पुनः निर्धारणसम्बन्धी कार्य गर्ने,

(घ) नियमित रुपमा सहकारी संस्थाको निरीक्षण तथा हिसाबकिताब जाँच गर्नुका साथै स्थापित सूचना प्रतिवेदन प्रणालीका आधारमा सहकारी संस्थाको निरन्तर अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिने,

(ङ) सहकारी संस्थाहरुको लेखापक्षिणको नियमित अनुगमन गरी निर्धारित अवधिभित्र लेखापरिक्षण गराउने सहकारी संस्थाहरुको लेखापरिक्षण गराउने,

(च) विपन्न ग्रामीण महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मुक्त कमौया, मुक्त हलिया, भूमिहीन कृषक, बेरोजगार, श्रमिक र दलित तथा अल्पसंख्यक जनजाती समेतका सीमान्तकृत समूहको खेतीपाती वा सदस्यको श्रम वा सीपमा आधारित स्व-रोजगारीमा उद्योगधन्दा प्रवर्द्धन गर्न योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृत भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,

(छ) सहकारी व्यवसाय, कृषि उपजको मूल्यशृंखला विकास एवं तत्सम्बन्धी अन्तरसहकारी कारोबारका आयोजनाहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने,

(ज) सहकारी शिक्षा तथा तालिम क्रियाकलापहरुको तर्जुमा, सञ्चालन तथा विस्तारका कार्यहरुको समन्वय गर्ने,

(झ) सहकारी संस्थाहरुको विकास, सहकारी सिद्धान्त, मूल्य मान्यताहरुको प्रचलन तथा सहकारी संस्थाहरुमा सुशासन कायम गराउनका लागि आवश्यक निर्देशन गर्ने,

(ञ) ऐन, यस नियमावली अन्तर्गत बनेका निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा विनियम बमोजिम कार्य नगर्ने सहकारी संस्थाहरुलाई ऐनमा भएका व्यवस्थाबमोजिम जरिवाना तथा अन्य कारबाही गर्ने,

(ट) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र सहकारी संस्थाहरुको बार्षिक निरीक्षण प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेश गर्ने,

(ठ) निष्कृय अवस्थामा रहेका साझा सहकारी संस्थाहरुलाई सक्रिय बनाउन आवश्यक कार्य गर्ने, निष्कृय अन्य सहकारीहरुलाई सक्रिय बनाउने विषयमा आवश्यक पहलकद्मी गर्ने, वारम्बारको प्रयासका बाबजूद सक्रिय नहुने सहकारी संस्थाहरुलाई आवश्यक सूचना सहित खारेजीको प्रक्रिया अघि बढाउने

(ड) आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गरी सहकारी संस्थाको सेवा केन्द्र, संकलन केन्द्र तथा बिक्री केन्द्र सञ्चालनको स्वीकृति दिने,

(ढ) ऐन र यस नियमावली र अन्तर्गत बनेका निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा मन्त्रालयबाट प्राप्त निर्देशनबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने,

(२) दर्ता गर्ने अधिकारीले ऐन तथा यस नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये केही अधिकार आवश्यकता अनुसार आफूमातहतका अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

५२. **सहकारी सम्बन्धी शैक्षिक क्रियाकलाप प्रमाणीकरण** : (१) ऐनको दफा ९३ बमोजिम सहकारी शिक्षा सम्बन्धी विद्यालयस्तरीय पाठ्यक्रम निर्धारण तथा त्यस्ता संस्थाको प्रमाणीकरण गर्नका लागि देहाय बमोजिमको एक प्रमाणीकरण समिति रहनेछः

नगर शिक्षा अधिकारी	- संयोजक
नगरकार्यपालिकाले तोकेको एक जना महिला	- सदस्य
नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालले तोकेको १ जना	- सदस्य
शिक्षाविद्मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको १ जना	- सदस्य
नगरपालिकाको सहकारी शाखा प्रमुख	- सदस्य सचिव

(२) उपनियम (१) बमोजिमको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) सहकारी प्रशिक्षण संस्था वा निकायहरुको आधारभूत संस्थागत निर्धारकहरु (स्पेसिफिकेसन) तोक्ने,

(ख) सहकारी प्रशिक्षण संस्था वा निकायहरुबाट सञ्चालन हुने शैक्षिक तथा प्रशिक्षण कार्यक्रमको प्रशिक्षार्थी समूहअनुसार पाठ्यक्रम, अवधि, स्रोत व्यक्तिका योग्यतालगायतका न्यूनतम निर्धारकहरु तय गर्ने,

(ग) खण्ड (क) र (ख) बमोजिमका निर्धारकहरु पूरा गर्ने सहकारी संस्था वा निकायहरुबाट सञ्चालन हुने प्रशिक्षण क्रियाकलापहरुको प्रमाणीकरण गर्ने,

(घ) विद्यालय तहमा सहकारी शिक्षा समावेश गर्नका लागि पाठ्यक्रम विकास गरी सिफारिस गर्ने,

(ङ) विभिन्न संस्था वा निकायहरुबाट सञ्चालित सहकारी शैक्षिक तथा प्रशिक्षण क्रियाकलापहरुको निरीक्षण गरी पृष्ठपोषण लिने,

(च) सहकारी शिक्षा तथा प्रशिक्षण क्रियाकलापहरुको स्तरोन्नतिका लागि सहकारी संघसंस्थाहरुलाई मार्गदर्शन गर्ने

(छ) सहकारी शिक्षा तथा प्रशिक्षण कार्यको प्रमाणीकरणसँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(४) उपनियम (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सहकारी संस्था वा निकायहरुले सञ्चालन गर्ने प्रारम्भिक सहकारी सदस्य-शिक्षा कार्यक्रमहरुको हकमा प्रमाणीकरण गराईराख्नु पर्ने छैन ।

(५) उपनियम (१) बमोजिमको प्रमाणीकरण समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै बनाउन सक्नेछ ।

५३. **अन्तरसहकारी कारोबार** : (१) ऐनको दफा ९६ बमोजिम अन्तरसहकारी कारोबार गर्दा संलग्न संस्थाहरुको विनियममा निर्धारित सदस्यहरुको आवश्यकताको आधार लिएको हुनु पर्नेछ ।

(२) संस्थाहरुले स्थानीय उत्पादनको मूल्य श्रृंखला विकाससँग सम्बन्धित अन्तरसहकारी कारोबारलाई बढावा दिने गरी कार्य गर्न सक्नेछ ।

(३) अन्तरसहकारी कारोबारमा संलग्न विभिन्न संस्थाहरुले आफ्ना सदस्यहरुबाट उत्पादित उपज अग्रणी संस्था (लिड को-अपरेटिभ) को अवधारणाबाट कुनै एक संस्थामार्फत संङ्कलन, प्रशोधन एवं बजारीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने गरी एकीकृत योजना सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।

(४) सहकारी संस्थाले विनियममा व्यवस्था गरी विद्युतीय प्रणाली मार्फत आफ्ना नेपालभरका कुनै सहकारी संस्थाबाट आफ्नो खातामा रकम जम्मा गर्न र झिक्न सक्ने गरी अन्तर सहकारी कारोबार गर्न सक्नेछन ।

(५) बचत तथा ऋणसम्बन्धी अन्तर सहकारी कारोबारको हकमा सम्बद्ध सहकारी संस्थाहरुले नगरपालिकाले निर्दिष्ट गरी तोकेको मापदण्ड पालना गर्नु पर्नेछ ।

(६) अन्तर सहकारी कारोबार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नगरपालिकाले स्वीकृत गरेको कार्यविधी बमोजिम हुनेछ ।

५४. **समिति वा लेखा सुपरीवेक्षण समितिमा रहन नसक्ने** : (१) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सहकारी संस्था दर्ता तथा नियमन सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्षरुपमा संलग्न निर्वाचित वा मनोनित हुने सार्वजनिक पदमा बहाल रहेको पदाधिकारी वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय वा निकायमा कार्यरत कर्मचारी सहकारी संस्थाको समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा निर्वाचित वा मनोनित हुन सक्ने छैन ।

(२) यो नियम प्रारम्भ हुँदाको बखत उपनियम (१) मा उल्लिखित पदाधिकारी वा कर्मचारी कुनै सहकारी संस्थाको समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा र सहकारी संस्थाको नियमन गर्ने निकायमा रहेछ भने यो नियम प्रारम्भ भएको मितिले छ महिनाभित्र समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समिति वा त्यस्तो निकायमध्ये कुनै एकबाट अलग हुनु पर्नेछ ।

५५. **मुद्दाको प्रतिरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था** : ऐनको परिच्छेद-१७ बमोजिम समस्याग्रस्त संस्था सम्बन्धमा कार्यपालिकाले गरेको निर्णय वा काम कारबाहीको विषयमा कुनै अदालत वा अर्धन्यायिक निकायमा मुद्दा वा विवाद परेमा सो को प्रतिरक्षा जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयबाट खटिएका सरकारी वकिलबाट हुनेछ ।

५६ .**विवाद समाधान समितिको गठन**: (१) ऐनको दफा १०७ बमोजिम विवाद निरुपण समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) रजिष्ट्रारले तोकेको व्यक्ति -संयोजक

(ख) नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालले तोकेको एक जना -सदस्य

(ग) सम्बन्धित विषयगत जिल्ला सहकारी संघले तोकेको एक जना -सदस्य

(घ) नगरपालिकाको कानूनी सल्लाहकार -सदस्य

(ङ) नगरपालिकाको सहकारी शाखा प्रमुख -सदस्य

(२) उपनियम (१) बमोजिमको समितिले विवादसँग सम्बन्धित सहकारी संस्थाका एक एकजना प्रतिनिधिहरुलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिमको समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै तय गर्न सक्नेछ ।

५७. **सम्मान पुरस्कार र प्रोत्साहन सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) ऐनको दफा १०८ अनुसार चन्द्रपुर नगरपालिकाले मापदण्ड बनाई कार्यक्षेत्रभित्र रहेका सहकारी संस्था, पदाधिकारी, सहकारिता वा सहकारी सम्बन्धी कार्यमा उल्लेखनीय काम गर्ने स्वतन्त्र व्यक्ति, सहकारी संस्था वा कर्मचारीलाई योगदानका आधारमा कदरपत्र, नगद पुरस्कार वा दुवै गरी सम्मान वा पुरस्कृत गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सम्मान वा पुरस्कृत गर्दा व्यक्ति, सहकारी संस्था वा निकायहरुका लागि छुट्टाछुट्टै आधारहरु तय गरी स्वीकृत गर्नु पर्नेछ । यस प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालको सहयोग लिन सक्नेछ ।

(३). ऐनको दफा ९४ मा उल्लिखित नगरस्तरीय सहकारी सञ्जालको गठन, काम कर्तव्य र अधिकार कार्यविधिमा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

५८. **सहकारी व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण गर्नुपर्ने**: यस चन्द्रपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन गर्ने सहकारी संस्थाहरुले अनिवार्य रुपमा व्यवसाय दर्ता गर्नुपर्नेछ भने प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिम शुल्क भुक्तानी गरी आर्थिक वर्ष सुरु भएको ३ महिनाभित्र अनिवार्य नवीकरण गर्नुपर्नेछ । यसरी दर्ता गरेका सहकारी संस्थाहरुलाई नगरपालिकाले अनिवार्य सहकारी व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनेछ ।

५९. **जानकारी दिनुपर्ने** : (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जेसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संघ वा प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकारअन्तर्गत रहेको सहकारी संस्थाले यस चन्द्रपुर नगरपालिकामा कार्यालय, सेवा केन्द्र, वा अन्य माध्यमबाट सेवा सञ्चालन गर्दा यस नगरपालिकामा जानकारी दिनु पर्नेछ । नगरपालिकाभित्र सञ्चालन भएका सबै प्रकृतिका सहकारीहरुले आफ्नो मासिक वित्तीय तथा गैरवित्तीय प्रतिवेदन अनिवार्य रुपमा नगरपालिकाको सहकारी शाखामा बुझाउनुपर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमका सहकारी संस्थाहरुको विवरण नगरपालिकाले प्रदेश मन्त्रालय र संघीय सहकारी विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

६०. **अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्ने** : चन्द्रपुर नगरपालिकाले आवश्यक देखेमा स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

६१. **बाधा अड्काउ फुकाउ सम्बन्धी विशेष व्यवस्था** : यस नियमावली तथा यस अन्तर्गत बनेका कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्डको कार्यान्वयन सम्बन्धमा कुनै बाधा अवरोध पर्न गएमा त्यस्तो बाधा फुकाउने अधिकार नगर कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।

अनुसूची-१

(नियम ४ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

दर्ता दरखास्तको ढाँचा

श्री प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
चन्द्रपुर नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय,
रौतहट ।

विषय : सहकारी संस्थाको दर्ता ।

महोदय,

हामी देहायका व्यक्तिहरू देहायका कुरा खोली देहायको संस्था दर्ता गरी पाउन निवेदन गर्दछौं । उद्देश्यअनुरूप संस्थाले तत्काल गर्ने कार्यहरूको योजना र प्रस्तावित संस्थाको विनियम दुई प्रति यसै साथ संलग्न राखी पेस गरेका छौं ।

संस्थासम्बन्धी विवरण

(क) प्रस्तावित संस्थाको नाम :-
(ख) ठेगाना :-
(ग) उद्देश्य :-
(घ) मुख्य कार्य :-
(ङ) कार्यक्षेत्र :-
(च) दायित्व :-
(छ) सदस्य सङ्ख्या :-
(१) महिला .... जना
(२) पुरुष .... जना
(छ) प्राप्त सेयर पुँजीको रकम :– रु. ....
(ज) प्राप्त प्रवेश शुल्कको रकम :- रु. ..... ।

आवेदकहरुको तर्फबाट
नाम :
हस्ताक्षर :
पद : तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष
प्रस्तावित
............................सहकारी संस्था लि

अनुसूची–२

(नियम ४ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको ढाँचा

१. परिचय

२. संस्था गठन गर्नुपर्ने कारण

३. सदस्यताको जनसाङ्ख्यिक विवरण

४. सहभागिताको औचित्य

५. व्यावसायिक सम्भाव्यता

५.१. सदस्य केन्द्रीयताका आधारमा व्यावसायिक कारोबारको अनुमान ।

५.२ सदस्यहरुको संरक्षण सुनिश्चित गर्ने आधारहरु ।

५.३ कारोबारबाट हुने बचत

६ पुँजी आवश्यकता र श्रोत

६.१ आवश्यकताको अनुमान

६.२ श्रोत

६.३ पुँजी परिचालनका तर्कसम्मत आधारहरु

७. बजार विश्लेषण

७.१ नजिकको बजार

७.२ टाढाको बजार

७.३ प्रतिस्पर्धाको स्तर र प्रतिस्पर्धामा टिक्ने आधारहरु

८. कार्यक्षेत्रभित्र रहेका समान प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरुको संख्या, सेवा र सदस्यताको प्रकाशनमा प्रस्तावित संस्थाको औचित्य ।

९) पहिलो स्थापना भइसकेका समान प्रकृतिका संस्थाहरुका संलग्न हुन नसक्ने कारण ।

१०. महिला सशक्तिकरण र सामाजिक समावेशीकरण आयामहरु ।

११. जनशक्ति व्यवस्था ।

१२. संस्थाको विकास र स्थायित्वका आधारहरु ।

<u>अनुसूची - ३</u>

<u>(नियम ४ को उपनियम (२) र नियम २५ को उपनियम(२) को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)</u>

आवेदकहरुको विवरण फारमको ढाँचा

क्र.सं	बाजेको नाम थर	बाबुको नाम थर	पति वा पत्निको नाम थर	आवेदकको नाम, थर	उमेर	ठेगाना	पेशा	सेयरको विवरण			सम्पर्क नं.	औँठा छाप	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी सहीछाप
								प्रति सेयर रकम रु	खरिद शेयर संख्या	शेयरको जम्मा रकम			

अनुसूची–४

नियम ४ को उपनियम (३) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित

व्यावसायिक कार्ययोजनाको ढाँचा

संस्थाको नाम :

ठेगाना :

(क) **उद्देश्य :**

१....................... ....

२....................... ....

३....................... ....

(ख) **कार्यहरु :**

१....................... ....

२....................... ....

३....................... ....

४....................... ....

५....................... ....

६....................... ....

(ग) **आगामी ३ बर्षपछिको अवस्थाको प्रक्षेपण**

(१) सदस्यता विस्तार लक्ष्य

विवरण	**पहिलो वर्ष**	**दोश्रो वर्ष**	**तेश्रो वर्ष**	**कैफियत**
सदस्य संख्या				
महिला				
पुरुष				
जम्मा				
जम्मा सदस्यमा दलित समुदायको प्रतिशत				
जम्मा सदस्यमा जनजाति समुदायको प्रतिशत				

(२) व्यावसायिक सेवा विस्तार लक्ष्य

विवरण	**पहिलो वर्ष**	**दोश्रो वर्ष**	**तेश्रो वर्ष**	**कैफियत**
सदस्यको उत्पादन खरिद				
परिमाण (......)				
रकम रु.				
लाभान्वित हुने सदस्य (जना)				
सदस्यलाई बस्तु तथा सेवा विक्रि				
परिमाण (......)				

रकम रु.				
लाभान्वित हुने सदस्य (जना)				
सदस्यलाई रोजगारीको अवसर सृजना				
प्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर सृजना				
प्रत्यक्ष पूर्णकालिन (जना)				
अप्रत्यक्ष पूर्णकालिन (बर्षमा २,०८० घण्टाको १ जनाको हिसाबमा जम्मा जना)				
सदस्यलाई ऋण सेवा (बार्षिक)				
रकम रु.				
जना				
सदस्यलाई बचत सेवा (मौजदात)				
रकम रु.				
जना :				

(ङ) **सहकारी गतिविधि विस्तार लक्ष्य** :

विवरण	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	कैफियत
सदस्य शिक्षा				
गाउँ टोल उपक्षेत्रीय सदस्य बैठकहरु आयोजना (बार्षिक पटक)				
सामुदायिक विकासका योजनाहरु सञ्चालन				

(घ) पूँजीको श्रोत र उपयोग :

विवरण	पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	कैफियत
आवश्यकता				
स्थिर पूँजी तर्फ (घर, जग्गा, फर्निचर, कारखाना, उपकरण, फर्निचर आदि)				
चालु पूँजी तर्फ (मौजदात मालसमान, उधारो विक्रि, नगद मौजदात आदि)				
ऋण लगानी तर्फ				
जम्मा				
श्रोत				
सेयर पूँजी				
जगेडा कोष				

अन्य……				
सदस्यको बचत (सदस्यलाई ऋण दिन मात्र)				
जम्मा				

(ङ) कार्यान्वयन जिम्मेवारी बाँडफाँड ः

(१) सञ्चालक समितिको जिम्मेवारी

क)

ख)

ग)

(२) गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको जिम्मेवारी

(क)

(ख)

(ग)

(३) लेखा सुपरिवेक्षण समितिको जिम्मेवारी

(क)

(ख)

(ग)

(४) व्यवस्थापन कर्मचारीहरुको जिम्मेवारी

(क)

(ख)

(ग)

(५) प्रत्येक सदस्यहरुको जिम्मेवारी

(क)

(ख)

(ग)

(च) कार्ययोजनाबाट सदस्यहरुको जीवनमा पर्ने प्रभावका सूचकहरु ः

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

(छ) कार्यान्वयन प्रगतिको समीक्षा एवं जवाफदेहीता स्थापना विधि :

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

अनुसूची–५
(नियम ४ को उपनियम (३) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित)
भर्पाइको ढाँचा

भर्पाइ दादै प्रस्तावित ....सहकारी संस्था लि. को तदर्थ सञ्चालक समितिका .... श्री .... आगे उक्त सहकारी संस्था लि. का दस्यहरुको प्रारम्भिक भेलाको मिति .... को निर्णय बमोजिम प्रति सेयर रु ...... का दरले .... जनाबाट जम्मा ....कित्ताको हुन आउने जम्मा रकम रु. .... (अक्षरेपी रु. ....मात्र) र प्रवेश शुल्क व्यक्ति रु. का दरले हुन आउने रु. .... (अक्षरेपी ....मात्र) गरी जम्मा रु. .... (अक्षरेपी ....मात्र) सहकारी संस्था दर्ता भएपछि संस्थाको नाममा बैङ्क खाता खोली जम्मा गर्ने कबोल गरी उक्त रकम मैले बुझिलिई यो भर्पाइमा सहीछाप गरी बर्दगोरिया गाउँपालिकामा पेश गरेको छु। प्राप्त रकम हाल मेरो .... मा रहेको हिसाव नं .... जम्मा गरी बैङ्क भौचर दाखिला गरेको छु। उक्त रकम संस्था दर्ता भई नियमानुसार संस्थाको आफ्नै खाता नखोलेसम्म चलन नगरी सुरक्षित राख्नेछु र संस्थाको बैङ्क खाता खोलेपछि तत्कालै दाखिला गर्नेछु। फरक परेमा कानुन बमोजिम कारवाही भएमा मेरो मञ्जुरी छ।

इति संवत २०.........साल ....महिना................गते रोज ....शुभम्।

अनुसूची–६
नियम ४ को उपनियम (३) को खण्ड (घ) सँग सम्बन्धित
तदर्थ सञ्चालक समितिका सदस्यहरुको विवरण फारमको ढाँचा

क्र. सं	बाजेको नाम थर	बाबुको नाम थर	पति वा पत्निको नाम थर	सञ्चालकको नाम, थर	पद	ठेगाना	पेशा	निर्वाचित मिति	बहाल रहने अवधि	औँठा छाप	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी सहीछाप	सम्पर्क नं.	कैफियत

अनुसूची ७

(नियम ४ को उपनियम (३) को खण्ड (ङ) सँग सम्बन्धित)

स्व–घोषणा पत्रको ढाँचा

प्रस्तावित श्री .... सहकारी संस्था लि. दर्ता गर्न दरखास्त दिने हामी तपशील बमोजिमका आवेदकहरुले प्रचलितकानून सम्मत सहकारी संस्था स्थापना गरी आफ्नो आर्थिक-सामाजिक उत्थान गर्ने कार्यकारणबाहेक अन्य कुनै कार्यकारण नभएको र देहायमा उल्लिखित कुराका साथै अन्य कुनै कुराले सहकारी संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरी सेवा उपयोग गर्न आयोग्य नभएको स्व-घोषणा गर्दछौं ।

हामी आवेदकहरु कोही पनि :-

(क) यही प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य छैनौं ;

(ख) बैङ्क, वित्तीय संस्था वा अन्य कुनै सहकारी संस्था/सङ्घ/राष्ट्रिय सहकारी बैङ्कको कानूनबमोजिम कालो सूचीमा परेको व्यक्ति हैनौं ;

(ग) यस अघि सहकारी संस्था खोली सदस्यहरुको रकम हिनामिना गरी कारवाहीमा परेका वा फरार रहेका व्यक्ति हैनौं ;

(घ) सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी कसुरमा सजाय पाएका व्यक्ति होइनौं ;

(ङ) सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र कानून बमोजिम स्वावलम्बन र पारस्परिकताको भावनाबाट आफ्नो बहुआयमिक विकासका लागि यस संस्थाको सञ्चालन गर्न मञ्जुर छौं ।

उपर्युक्त व्यहोरा ठिक, साँचो हो । झुट्ठा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला, बुझाउँला भनी सहिछाप गर्नेः-

क्र.सं	आवेदकको नाम थर	नागरिकता नं, जारी मिति र जिल्ला	हालको ठेगाना	सम्पर्क नं.	सहीछाप

नोट : सम्पुर्ण सदस्यको हस्ताक्षर एवं विवरण आवश्यक पर्ने

अनुसूची–८
(नियम ४ को उपनियम (३) को खण्ड (च) सँग सम्बन्धित)
अधिकार प्रत्यायोजनको पत्रको ढाँचा

मिति :

श्री प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
चन्द्रपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, रौतहट
मधेश प्रदेश

विषय : अधिकार प्रत्यायोजन ।

महोदय,

यस प्रस्तावित .... सहकारी संस्था लि. को मिति .... मा बसेको दोश्रो प्रारम्भिक भेलाले गरेको निर्णयानुसार संस्था दर्ता गर्ने क्रममा प्रचलित कानून बमोजिम प्रक्रिया पूरा गर्ने सिलसिलामा हाम्रो तर्फबाट विनियममा सामान्य थपघट गरी प्रमाणीकरण लगायतका आवश्यक काम कारवाही गर्न निम्न दस्तखत नमुना भएको तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष श्री ...., ... श्री ...., ... श्री ....समेतलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछौं । निजहरुले हाम्रो प्रतिनिधिको रुपमा गरेका सम्पूर्ण कामको जिम्मेवारी लिने गरी हामी मञ्जुर छौं ।
अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिहरु :

क्र.सं	नाम थर	ठेगाना	पद	दस्तखत नमुना
१	श्री......................................			
२	श्री......................................			
३	श्री......................................			

क्र.सं.	सदस्यहरुको नाम थर	ठेगाना	सहीछाप
१			
२			
३			
४			
५			

नोट : अधिकार प्रत्यायोजन पत्रमा आवेदक सवैको विवरण समावेश गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची १०
(नियम ७ सँग सम्बन्धित)
विनियममा उल्लेख गर्नुपर्ने विषयहरु

प्रस्तावना
१. संक्षिप्त नाम र परिभाषा
२. संस्थाको नाम र ठेगाना
३. परिभाषा
४. उद्देश्य
५. कार्य
६. कार्यक्षेत्र
७. संस्थाको सदस्य
८. सदस्यताको योग्यता
९. सदस्यताका लागि निवेदन र प्राप्ति
१०. सदस्यताको अन्त्य
११. सदस्यको निष्काशन
१२. सदस्यताबाट राजीनामा
१३. पुनः सदस्यता
१४. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार
१५. सदस्यता खुला रहने
१६. सदस्यता प्राप्ति, पुनः प्राप्ति र राजीनामा स्वैच्छिक हुनुपर्ने
१७. शेयर पुँजी
१८. सदस्य बन्न कम्तिमा एक शेयर खरिद गर्नुपर्ने
१९. थप शेयर खरिद गर्न सक्ने
२०. शेयर फिर्ता वा हस्तान्तरण
२१. प्रवेश शुल्क
२२. कृत्रिम छेकबार नलगाइने
२३. शेयर प्रमाण पत्र
२४. सदस्यको दायित्व सीमित हुने
२५. प्रारम्भिक साधारण सभा
२६. वार्षिक साधारण सभा
२७. विशेष साधारण सभा
२८. साधारण सभाको बैठक
२९. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार
३०. साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुने
३१. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठक
३२. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरु

३३. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको कार्यव्यवस्था
३४. सञ्चालक समिति
३५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
३६. समितिको बैठक
३७. लेखा सुपरिवेक्षण समिति
३८. उत्तरदायित्व शृङ्खला
३९. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
४०. व्यवस्थापकको नियुक्ति
४१. व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार
४२. बिशेष जिम्मेवारी
४३. कर्मचारीको नियुक्ति तथा सेवाका शर्त
४४. संस्थाको कोष
४५. कोषको सुरक्षा
४६. कोषको उपयोग
४७. जगेडा कोष
४८. संरक्षित पुँजी फिर्ता
४९. लाभांश वितरण नगरिने
५०. जगेडा कोषमा रकम सार्नुपर्ने
५१. बचत संकलन गर्न सक्ने/नसक्ने
५२. बचत संकलनमा सीमा
५३. ऋण दिन सक्ने
५४. ऋण प्रवाहमा सीमा
५५. ऋणबाहेकको प्रयोजनमा बचतको रकम चलाउन नहुने
५६. साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्ने
५७. सदस्य केन्द्रीयता
५८. स्वार्थ बाझिने निर्णयमा सहभागितामा प्रतिबन्ध
५९. कर्मचारीसँगको कारोबारमा निर्बन्धन
६०. जोखिम मुल्याङ्कन
६१. कारोबार नगरिने
६२. कारोबारको लेखा
६३. खाताबही
६४. आन्तरिक हिसाब जाँच
६५. बार्षिक हिसाब जाँच
६६. विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग गर्दा जोखिम मुल्याङ्कन गर्नुपर्ने
६७. अन्य आधारभूत कागजात
६८. एकीकृत सूचना प्रणालीमा आवद्धता
६९. रजिष्ट्रार वा रजिष्ट्रारबाट अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष प्रतिवेदन

७०. वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन
७१. साधारण सभामा जानकारी गराउनुपर्ने
७२. हकवालाको मनोनयन
७३. हक दाबी वा नामसारी
७४. निर्वाचन
७५. शपथ ग्रहण
७६. एकीकरण वा विभाजन
७७. कार्यान्वयन अधिकारी
७८. मध्यस्थता
७९. समानता र समता
८०. विनियम संशोधन
८१. साधारण सभाले कार्यविधि बनाउन सक्ने
८२. व्याख्या गर्ने अधिकार
८३. ऐन नियमावलीसँग बाझिएकोमा अमान्य हुने ।

अनुसूची ९

(नियम ७ सँग सम्बन्धित)

सहकारी दर्ता प्रमाण-पत्र

दर्ता नं. :

चन्द्रपुर नगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७९ को दफा १०६ बमोजिम श्री … … … … … … … … … … … … … … लाई सीमित दायित्व भएको संस्थामा दर्ता गरी स्वीकृत विनियम सहित यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

वर्गीकरणः … … … … … … … …

दर्ता गरेको मिति :

दस्तखत :

दर्ता गर्ने अधिकारीको नाम :

दर्ता गर्ने अधिकारीको पद :

कार्यालयको छाप :

आज्ञाले,

किरण निधि तिवारी

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत